

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXIV. De Iurejurando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

TITVLVS XXIV. DE IURE JURANDO.

SECTIO I.

De Juramento in genere, & variis juramentis, tum licitis, tum illicitis.

§. I.

*Quid sit juramentum, & de condi-
tionibus ad illud requisitis, variisq;
jurandi formis, ac modis.*

Juramentum rectè definitur, quòd sit invocatio Divini nominis in testem, quòd duplici modo fieri potest, vel affirmando, aut negando sub invocatione Divini nominis in testem, & habetur juramentum assertivum; vel promittendo aliquid cum juramento, & habetur juramentum promissorium. Potest autem Deus in testem vocari explicitè, vel implicitè, jurando scilicet per creaturas, quatenus in illis reluceat Deus; uterque jurandi modus licitus est secundùm se, *c. Etsi Christus. 26. h. t.* si suos tres comites habeat, veritatem scilicet (ut res quæ juratur, vera sit, sive ita se habere puerit, sicuti juratur) judicium (ut non temerè, & sine necessitate, utilitate, ac pia affectione juretur) & justitia denique, ut licitum scilicet sit, ac honestum, quòd juratur. Sunt autem jurandi formulæ variæ, quas magis ex usu Patriæ, juxta quam jam hoc, jam illud, pro jura-

mento habetur, etiamsi explicitè Divinum nomen non invocetur in testem, & ex Theologia morali discere potes, quàm ex jure Canonico; ex quo tamen satis certum est, quòd ex natura rei non requirantur verba formalia ad juramentum (valde tamen convenientis est, ut in foro externo per verba juretur) & quamvis juxta SS. Canones juramentum fieri debeat, tactis, vel propositis saltem Evangelii, quòd in juramento solemnè sæpe servatur, consuetudo tamen maribus præscripsit, ut erectis cum pollice duobus primis digitis manûs dextræ, reliquis duobus in depressis; foeminis verò, ut jurent ad sinistram pectoris partem positâ dexterâ; Sacerdotibus denique tangendo pectus, ut jurent.

§. II.

De divisione juramenti.

Juramentum dividitur primò in assertorium, & promissorium, uti jam dictum, ita ut ad juramentum promissorium non tantùm reducatur juramentum, quo confirmatur promissio, sive pactum, sed juramentum etiam fidelitatis & obedientiæ, quòd Episcopi in sui Ordinatione, & Abbates in sui benedictione, si à Pontifice confirmationem suæ dignitatis accipiant, præstare debent Summo Pontifici. juxta *c. Ego. 4. h. t.* Et quòd Romanorum Imperator in sua

coro-

coronatione Ecclesie Romanæ, & Summo Pontifici præstare solet, ut patet ex *Clement. Romani h. 1.*

Secundò dividitur iuramentum in contestatorium, sive illud, quod fit per simplicem contestationem Divini Numinis, sive quando simpliciter Deus in testem vocatur: & in iuramentum execratorium, quod fit sibi ipsi, vel aliis dilectis, vindicem Deum, sive malum à Deo immittendum imprecando. De quo Theologi Morales.

Tertio dividitur in iuramentum iudiciale, & extrajudiciale. Hoc extrajudiciale fit, & satis explicatur à Theologis Moralibus. Illud in iudicio fit, & in diversas species subdividitur, ita ut aliud dicatur iuramentum calumnie, de quo in Tit. 7. hujus Libri. Aliud dicatur in litem, cujus tres sunt species. Prima est iuramentum veritatis, sive veræ æstimationis, quod deferretur parti, ad cognoscendam quantitatem, seu valorem rei per alterius malitiam ablata, præcedente tamen iudicis taxatione *c. ult. De his, qua vi metusve, &c.* Secunda est iuramentum affectionis, per quod rationes pecuniarias affectionis, aut utilitatis erga rem sibi deperditam, conceditur huic parti, præcedente tamen iudicis ratione, rem majoris æstimare, quam communiter valeat. Tertia est iuramentum super interesse singulari, & extra rem, quando scilicet damnum passus fuit ex non restituta re sua, quod iuramento æstimare permittitur. Aliud denique dicatur litem decisivum, quod in iudicio ad finendam litem nonnunquam deferretur, & si quidem hoc à parte parti deferretur, quod simpliciter recusari potest, dicitur vo-

luntarium; Si verò iudice approbato deferatur à parte parti, ita ut reus parte possit, dicitur iudiciale speciale. Necessarium verò denique dicitur, quod ob inopiam plenæ probationis à iudice alterutri parti litigantium, vel ex officio vel ad instantiam alterius partis detur, & suppletorium etiam dicitur, ac iudiciale, si iusta causa recusari non potest.

§. III.

Qua persona in iudicio jurare possint?

OMnes homines rationis usu præditi ex natura rei sunt capaces iurandi in iudicio, etiam pueri ante pubertatem, ut constat *ex c. 1. In de iur. iur.* Cogendi tamen impuberes non sunt, ad iurandum in iudicio, ob defectum perfectæ discretionis ad reverentiam iuramenti requisitæ; sed nec Sacerdotes levi causa compelli debent, ad iurandum in iudicio, *can. Si quis Presbyter, 4. q. 2. g. 5.* neque enim iuramentum sacrarium est, nisi quod fidei iuramentum omnia deferantur, quod Sacerdotes cogitas dicere non possunt: perjurium vero nullo modo admittendi sunt, ad iurandum in iudicio, quia cum semel perjuraverint in iudicio, periculum est, iterum pejerent.

§. IV.

De variis iuramentis illicitis, quæ iuramentum non obligant.

Iuramentum de re illicita, aut boni moribus, ac rectæ rationi repugnans, scienter factum, quod observari non debeat, regula generalis est; cum iuramentum

tum non sit vinculum iniquitatis, neque opus est absolute à tali iuramento, cum nullam pariat obligationem; & hinc iuramentum Principis de servanda moneta cusa, quam tempore editi iuramenti scit in legitimo pondere esse vitiatam, illicitum est, & non servandum. Si verò ignoravit, monetam illam falsam esse, cum iuravit, iuramentum, quo potest modo, aliam scilicet monetam probam, aut aliud æquivalens substituendum servari debet, ut patet ex *c. Quanto* 18. *h. t.* Secundò non valet iuramentum Prælati de non repetendis rebus, seu bonis Ecclesiæ per vim injustam ablati. *c. Pervenit* 2. *h. t.* neque valet iuramentum Regis, qui bona ac jura ad Coronam pertinentia alienans jurat, ea se non repetiturum *c. Intellecto* 33. *h. t.* neque obligat iuramentum, quo Prælati iuravit, servaturum se aliqua, quæ in Episcopalis Dignitatis, Potestatis, aut Prælaturæ præjudicium vergunt, prout sumitur ex *c. Sicut Nostri* 27. *h. t.* Tertio non obligat iuramentum Patronis ad beneficia presentantibus factum, de antiquo censu, sive pensione augenda. *c. Prohibemus* 7. de censibus *et c. Gravis* 15. junctâ *Glossa V. absolvi Eodem et c. Tua Nos* 12. *h. t.* Quartò non obligat iuramentum Religiosi jurantis, se cum aliis in Monasterio, in quo professus est, non permanfurum. *c. Sicut* 13. *h. t.* neque filii aut aliarum personarum conjunctarum, de non loquendo Patri, aut Matri, aut aliis sanguine junctis, aut de non submittendo his necessaria subsidia, prout possunt, & debent *c. Cum quidam* 12. *h. t.* Illi verò *h. t.* Quinò non obligat iuramentum fidelitatis præstitum illi, cui

Pirhing. C. compend.

non debet præstari, si tamen contrarietur ei, quod alteri jurans præstare debuisse. *c. Eate* 22. *h. t.* Sextò denique non obligat iuramentum, quod quis fecit, de re aliqua sibi sub secreto commissa, non revelanda, si legitime in testem productus hic, qui iuravit, à iudice interrogetur, cum ex diversis rationibus hæc omnia iuramenta illicita sint.

§. V.

De quibusdam Juramentis illicitis, quæ inter Conjuges edisoleant.

Primo si Conjuges temerè & sine justa ac honesta causa ex odio v. g. aut vindictæ alicujus cupidine, non tamen pietatis, ac continentiæ amore iuramentum faciant, debitum conjugale sibi invicem non reddendi, nec petendi, & perpetuam separationem servandi quoad thorum, non est obligatorium iuramentum tale *c. Tua Nos* 24. *h. t.* Secundò si Maritus Uxori iuramento promittat, quòd non sit de illo crimine committendo eam accusaturus, nihil obligat tale iuramentum *c. Quemadmodum* 25. *h. t.* Tertio non probat iuramentum contractum inter aliquos Matrimonium, quamvis ab uno eorum contractum tale fuisse iuret. *c. Mulier* 34. *h. t.* Cum etiam hæc iuramenta vel sint illicita, vel temeraria, vel ad cavendas multas fraudes nihil probantia.

§. VI.

De iuramentis licitis, quæ observari debent, & obligant, donec relaxentur, & jurans ab eis absolvatur.

Generalis regula est, quòd iuramentum observandum sit, & obliget, si

XX

non

non vergat in interitum & dispendium æternæ salutis, neque in alterius redundet præjudicium. *c. Si verò 8. c. Cum contingat 2 8. h. t. §. c. Quamvis 2. de peccatis in 6.* Ita ut qui, sine impedimento aliquo necessario, sed ex spontanea tantum libertate illud non observat, perjurii reus habeatur, *c. Querelam 10. h. t. c. Cum quidam 12. Eodem*; Et qui post electionem suam ad Prælaturam aliquam, pro obtinenda confirmatione post Juramentum calumniæ v. g. vel veritatis præstitum, positiones aut responsiones manifestè contrarias affert, à confirmatione, & iure electionis repelli debeat tanquam perjurus, cum justam causam nullam habeat, talia contraria producendi *c. Cum in positionibus. 3. h. t. in 6.*

§. VII.

An. & quâ ratione obliget juramentum de solvendis usuris, vel solutis non repetendis.

Inter juramenta, quæ ex parte recipientis tantum turpitudinem continent, non tamen ex parte jurantis, est juramentum de usuris solvendis, ad quod observandum, non quidem ex obligatione iustitiæ, sed in reverentiam Divini Nominis, quod jurando solutionem interposuerunt jurantes, cogi possunt *c. Debitores 6. h. t.* Quamvis enim recipiens usuram turpiter & illicitè faciat, eas accipiendo, nihil tamen peccat, qui eas solvit, ad quas, mutuum sub usuris ex causa necessitatis fortassis accipiendo sub juramento se obligavit. Quin imo, etiam si Mutuatarius promittendo sub juramento usuram, fortassis peccaverit, taliter jurando, mutuum scilicet, taliter petendo, sine

ulla necessitate, aut utilitate, vel alterius ad usurarium tale mutuum inducendo, manet tamen adhuc ex juramento obligatus, ad solvendas usuram, cum juramentum tale, quamvis illicitum fuerit, non sit tamen de re illicita, quæ sine peccato impleri non potest, cum ex parte dantis usuram non sit turpitudine, sed ex parte recipientis tantum, qui, quæ sub juramento sibi promissa sunt, remittere potest, & si non remittat, quamvis mutuetur, alter tamen, qui ut reverentiam juramento servet, eas solvit, nihil delinquit, neque ullo modo alterius iniuste acceptioni cooperatur, cum quod solvit, faciat ex causa justa & rationabili. Creditor, qui usuram tales accipit, per censuram etiam Ecclesiasticam compelli potest non tantum ad remittendum mutuum, sed ad solvas usuram retribuentas *c. Ex administrationis 1. h. t.* (Cum nullum jus sive dominium ad usuram acquisitum illi fuerit, sine iustissimo titulo eas accipiendi) & statim eas repetere possit per conditionem siue causam, quæ eas solvit; quo remedio si uti noluerit, solvit usuram, potest petere, ut compellatur Creditor, ad relaxandum mutuum, modò petitio talis fiat intra tempus solutioni præfixum nondum finitum, cavendam perjurii notam; vel potest accipere contra Creditorem, si in iudicio de solutione facienda conveniatur, non potest ipse iudicis etiam secularis officium implorare, ad remittendum tale juramentum, sine quo remissio, ad solvendum saltem momentaneam faciendam obligaretur, non quidem ex iustitia, sed ex religione juramenti.

Juramentum verò de non repetendis

usuris, si debitor hoc iuravit, illicitam fecit repetitionem; nisi prius iuramenti talis relaxatio impetretur. *Arg. c. Ad audientiam 4. De his que vi met. cau. Sc.* Quia iuramentum hoc, cum sine peccato servari possit, obligat, nisi nova causa repetendi superveniat, quo in casu cessat obligare prius factum iuramentum, quod strictæ interpretationis est. *Ad Nostram 20. h. t.* Et de iure postmodum exorturo intelligi non potest. Interim tamen certum etiam est, quod hoc iuramentum denuntiationem Evangelicam usurarii, ob delictum commissum, non impediatur, ad corrigendum scilicet delinquentem, & peccatum impediendum (cum iuramentum non fuerit de non denuntiando ad correctionem, sed de non accusando ad pœnam) ita ut parte etiam non petente, Iudex ex officio inquirere possit contra usurarium, in ordine ad restituendas usuras, & possit Iudex Ecclesiasticus edictum generale promulgare, quo præcipiatur sub censuræ interminatione, ut qui criminis usurarii, quamvis iuraverit, crimen se tale non manifestatarum, notitiam habent, illud deuntent, vel in iudicio de eo deponant.

§. VIII.

An iuramentum vi, ac metu extortum, vel dolo aut errore præstitum obliget, ac servandum sit?

Si possit absque peccato jurantis impleri iuramentum, quod gravi metu iniuste incusso extortum est, obligat illud, nisi vel à parte, cui factum est tale iuramentum remittatur illud, vel à legitimo Superiore relaxatum sit. *c. Si vero 8.*

Sc. Verum 15. h. t. Metus etiam quamvis gravis sit, & sit iniuste incussus, non tollit absolute voluntarium, ut ex dictis jam patet; neque tamen efficaciter etiam præjudicium facit juranti, quamvis metu levi tantum extortum sit, aut in observatione illius tantum venialiter peccaretur, in favorem illius, qui per metum talem iuramentum tale extorsit, ne hic ex malitia sua commodum habeat.

Si tamen ex errore & dolo præstitum iuramentum fuerit, & hic fuerit antecedens, sive causam contractui dederit, verseturque circa substantiam rei juratæ, nullum tale iuramentum, & irritum est, nec relaxatione indiget, cum error talis, aut dolus omnem consensum tollat, si verò sit circa qualitates, sive circumstantias tantum accidentales, iuramentum est validum, nisi qualitates tales redundent in substantiam rei, de qua Theologi Morales videri possunt.

§. IX.

De alijs nonnullis iuramentis licitis, qua obligant, & omnino servanda sunt.

PRIMO obligatur suo iuramento debitor, qui expressè, vel tacitè iuravit Creditori, quod super re oppignorata, ob fructus ex ea perceptos, & consumptos, nullum gravamen, aut molestiam ei illaturus sit, neque pignus repetiturus, donec pecunia mutuo accepta sit illi soluta. *c. Ad nostram 7. h. t.* Secundò obligantur suis iuramentis Abbat & Monachi, qui pro sui Monasterii debito iuraverunt, quod velint obsides (minus rigidè sumendo hoc nomen) manere interim, dum debitum sit solutum, uti & si de-

X x 2

iussor

iusiores, qui iurancunt Creditorem se velle indemnem, prout statuitur in *c. Ex rescripto 9. h. r.* Tertio obligatur suo iuramento, qui iuravit, quod iura Ecclesie alicuius pro viribus suis defendere velit, ita ut si deinde recurrente necessitate sub iuramenti debito requisitus eam non defendat, sed ad Superiorem appellet, a peritio non excusetur, nisi alia eum difficultas succurrere Ecclesie impediatur (prout statuitur in *c. Brevis. 17. h. r. Jun-Elâ Gloss. V. Difficultas*) aut Ecclesia nolit eam v. g. constitutam pensionem dire huic, qui defensorum se, sub conditione pensionis illius solvendæ iuravit, aut hic per alium æque idoneum iura Ecclesie defendere velit, aut causam manifestè iniquam foveat Ecclesia: in his enim casibus, cum in eorum aliquibus sine peccato observari non possit iuramentum, aut sine corporalis salutis interitu, vel Ecclesia conditionem positam implere nolit, aut hic, qui iuravit, per æquè idoneum obligationi suæ satisfacere velit, factum iuramentum non obligat,

SECTIO II.

De Iuramento litis decisivo.

§. I.

An iuramentum litis decisivum à Iudice, vel à parte alteri litiganti deferri possit?

Iudex potest ex officio parti litiganti, Actori vel Reo iuramentum litis decisivum deferre, nec à parte ut sic delatum recusari potest, nisi causam recusandi habeat, eamque alleget, & probet;

aut nisi iuramentum tale à Iudice sit delatum alteri parti litiganti referre velit, prout constat ex *c. Iuramentum 38. h. r.* Quia potissimum litium expediendum remedium est, si alize probationes desint iuramentum. Sufficit autem causæ recusandi tale delatum iuramentum plures, is scilicet, cui defertur iuramentum rei geignatus sit; vel probabilem oblivionem alleget; vel actio sit talis, quæ non potest quis conveniri; vel si actor probavit suam intentionem, vel si aliter nihil probante, reus sit absolvendus.

Si tamen pars parti iuramentum in iudicio deferat, quod fieri potest ex *c. Iuramentum*, patet, simpliciter a parte, cui defertur recusari potest, vel deferri potest, neque enim una pars alteram, in quam potestatem habet, compellere potest, ad iurandum, & consequenter simpliciter hoc sic delatum recusari potest, refertur tamen etiam potestatis æquum est, ut hic patiatur legem quam ipse tulit. *c. Cum omnes 6. de Casibus.* Ita ut nisi relatum taliter patet ex juris dispositione in causa prima non amplius audiatur, sicuti reus, à delatum à Iudice iuramentum nec probare velit, nec referte, pro confesso habetur. Exipiuntur tamen casus, quo per probationes suam causam probare vel Reus, vel quo Actor super facto aliter quod plenè probare non potest, iuramentum Reo defert, vel versetur iudicium circa causam famosam furti v. g. excipit Pontifex in *cit. c. Iuramentum*. In quo casu reus per se quæ notitiam habet, quàm Actor, & consequenter delatum sibi iuramentum referre non potest.

§. II.

Virum, cum à Iudice, ob inopiam probationis, in causa dubia iuramentum deferretur, illud Reo ad purgationem sui sive innocentiam suam demonstrandam, an verò Actoris in supplementum probationis deferri debeat?

Non potest certa regula generalis hac in re tradi, sed Iudicis arbitrio ex inspectis prudenter circumstantiis res relinquenda est. Uti colligitur *ex cit. c. Inramentum §. sane h. t.* ordinariè quidem, & ceteris paribus reo potius deferendum erit à Iudice iuramentum, si actor probavit causam suam semiplenè, cum favorabiliores sint Rei partes, qui etiam sine iuramento absolvendus est saltem ab hac instantia, si actor nihil probavit: si tamen actor semiplenè probavit, nihil contra eum probante, sed tantum negante reo, iuramentum deferretur actori, qui de iure suo probavit aliquid, cum alter nihil probaverit. Plura tamen attendere debet Iudex in hoc iuramento deferendo. Primò, ut fiat præmissa causæ cognitione. Secundò ut actor semiplenè probaverit. Tertiò ne deferatur hoc iuramentum ei, qui cognitionem rei non habet. Quarò ut is, cui deferretur, non sit persona vilis aut infamis, sed fide digna, & honesta, nec suspecta de perjurio. Quinò ut causa non sit ardua, & magni momenti, in qua non deferretur iuramentum hoc: &c. Posito tamen, quòd actor plenè probavit per duos testes v. g. omni exceptione majores suam intentionem, reus tamen per unum testem contrarium semiplenè probet, non poterit reo in supplementum probationis plenè

deferri iuramentum, quia actoris plena probatio dedit semiplenam probationem Rei.

§. III.

In quibus causis iuramentum deferri possit, vel etiam debeat, sive à parte, sive à Iudice. Et in quibus non possit?

In omni causa, in qua licitum est transigere, potest etiam à parte parti deferri iuramentum voluntarium, quia tale iuramentum vim transactionis habet: necessarium verò iuramentum à Iudice in supplementum probationis ad petitionem Actoris Reo deferri potest in quavis quidem causa, ob *L. in bona fidei 3. Cod. de Reb. cred.* Excipiuntur tamen primò causæ criminales, in quibus potest quidem Iudex nonnunquam reo, ad probandam suam innocentiam iuramentum deferre, si actor non sufficienter probavit crimen, nunquam tamen actori seu accusatori in supplementum probationis, cum in tali casu, si criminaliter agatur, debeant esse probationes luce meridianà clariores *Leg. ult. Cod. de probat.* Excipiuntur secundò Causæ famosæ, & arduæ, quamvis his in causis multum possit Iudicis arbitrium. Tertiò excipiuntur causæ matrimoniales, in quibus regulariter iuramento suppletorio locus non est.

§. IV.

An, non solum ad petitionem partis, sed etiam eà non petente, iuramentum suppletorium deferri possit à Iudice, Et de tempore, quo illud deferendum est.

Ad primam quæstionem R. non tantum posse Iudicem hoc facere ex officio

officio suo, & eodem non implorato, sed etiam subinde debere, si id expedire æquum videatur, prout sumitur ex *cit. c. nls. §. Sanè h. t.* Cùm enim Iudex pro veritate eruenda modis omnibus laborare debeat, consequenter, si aliter veritas haberi non possit, & æquitas hoc permittat, potest etiam per iuramentum eam explorare.

Ad secundum quæstionem x. quòd pars litigans ante conclusionem in causa possit, ac debeat petere delationem iuramenti suppletorii, etiam si terminus ad probandum præfixus jam elapsus sit, & nulli testes amplius produci possint, cùm in iuramenti talis delatione non sit periculum subornationis, aut perjurii, sicuti posset esse in testium productione: postquam tamen in causa conclusum est, per quam partes omnibus ulterioribus probationibus renuntiant, & os quasi claudi sibi permittunt, nulla quidem à partibus peti potest iuramenti suppletorii delatio, potest tamen hoc Iudex, si æquitas postulare videatur, ex officio deferre etiam in instantia appellationis, quia in ordine ad Iudicem nunquam in causa concluditur.

§. V.

Quando, & in quibus causis Iudex possit ex officio à partibus exigere iuramentum de dicenda veritate?

In causis, in quibus periculum animæ aut peccati subest, potest Iudex ex officio suo, deficientibus aliis probationibus, si adsint præsumptiones aliquæ, exigere iuramentum de veritate dicenda à partibus, cogendo etiam eas, ad id cen-

suris Ecclesiasticis. Ut habetur in *c. Ead. teris 32. h. t.* cùm Iudicis sit, inquirere & quantum potest, cogere ad veritatem dicendam.

SECTIO III.

De interpretatione iuramenti.

§. I.

Quomodo interpretandum sit iuramentum?

Quoad obligationem suam strictam iud interpretari oportet, quatenus materia circa quam versatur, & pacti vel promissionis, cui adjectus promiserint, quia ubi de obligatione iuramenti stricta fieri debet interpretatio, iuxta *l. Quidquid 99. ff. de V. O.* Et cùm non favor nec reverentia iuramenti tantam extensionem exigant, sanctius servanda si stricta illius sit interpretatio: Et hoc iuramentum generaliter editum ad servanda statuta v. g. extendi non potest, statuta illicita *c. Contingit 1. h. t. in c. Clericus 35. h. t.* neque ad servanda statuta usu non recepta, cùm stricta iuramenti facti explicatio ad hæc talia se non extendat.

Debet tamen iuramentum præfixum circa materiam Iuris, vel circa eas, quæ concernunt, intelligi secundum iuramenti communis dispositionem, & ad illam restringi, neque ultra extendi, *Gl. in c. Primum V. Declaramus h. t. in c. Ad nostram 21. h. t.* Cùm intentio iurantis alia esse non potuerit, nisi iuris communis observatio.

§. II.

Alia quedam Regula traduntur circa interpretationem Iuramenti.

Generalis & optima regula est, quod Iuramentum bonâ fide præstitum interpretandum sit juxta intentionem jurantis, & ad incognita juranti, vel de quibus verò similiter non cogitavit, neque sub Iuramenti obligatione in se suscipere voluisset, extendendum non sit, juxta *c. Veniens 16. junct. Gloss. V. Præsumpsisset h. 1.* (Cum in tali casu defuerit voluntas, se obligandi ad incognita, vel tam ardua, quæ occasione Iurandi non præbuerunt) quod ipsum etiam probatur ex *c. Quintavallis 27. h. 1. & ex petitione 31. Eodem.*

Soler quidem ordinariè etiam dici, quod Iuramentum fortiatur naturam & conditiones actûs, cui adjungitur, & juxta illas sit intelligendum, cum accessorium sequatur naturam principalis juxta *reg. Jur. 4.2. in 6.* Et sumitur etiam ex *c. Quemadmodum. 25. h. 1.* Sæpè tamen non tam accessorium Iuramentum est confirmans præcisè actum cui adjungitur, sed per se stans, & principaliter obligationem inducens, quo in casu etiam si promissio nulla sit, sua tamen Iuramenti est obligatio, & consequenter non induit naturam actûs, cui adjungitur: nunquam tamen ita explicandum est, ut cum alterius gravi præjudicio seu incommodo obliget, ut colligitur ex *c. 27. h. 1.* quia tale Iuramentum est contra justitiam jus alterius graviter lædens.

§. III.

De conditionibus, quæ ipso jure tacitè insunt Iuramento, & plerumq; subintelligenda sunt.

Quod Iuramento promissario tacitè quædam conditiones generalales insunt, secundum quas obligatio Iuramenti attendenda est ex dictis jam patet, & ex *c. Quemadmodum junct. Gloss. V. Condicio*, ita tamen, ut tales conditiones, quæ suapte naturâ tali Iuramento tacitè insunt, etiam si exprimentur, non faciant Iuramentum conditionatum, & particula *Si pro Quia* accipiatur, prout etiam sumitur ex *c. Significasti 4. junct. Gloss. V. Condizione de elect.* Tales conditiones sunt primò, si potero, quia ad impossibile nemo potest obligari. Secundò, si licitè potero, quia Iuramentum non est vinculum iniquitatis, & quod justè, ac licitè fieri non potest, non dicitur homini possibile. *Can. faciat. 15. junct. Gloss. V. Quod potest causa. 22. q. 2.* Tertio, si Deo placuerit; quia Deo non placent, nisi licita. Quarto, salvo jure, & auctoritate Superioris, quæ in omni Iuramento excepta videtur, cum subditus obligare se non possit in præjudicium auctoritatis Superioris, quominus hic in materia sibi præjudicante Iuramentum irritare possit. *c. Veniens 19. h. 1.* Quintò, nisi is, in cujus gratiam vel utilitatem Iuratum est, obligationem remittat, quia invito, & non acceptanti meam promissionem, aut remittenti (saltem tacitè) obligari non possum, si tamen principaliter tale Iuramentum promissorium non sit factum Deo, quo in casu ex probabili sententia homo, quamvis in gratiam ipsius

ipſius etiam factum ſit juramentum, non poteſt remittere hoc, cum non ſit ipſe, cui principaliter juramento promiſſum quid eſt, ſed DEUS, qui quamvis juramentum remittat, ſi principaliter homini illud factum ſit, & hic illud remittat, non remittit tamen ad remiſſionem hominis, ſi principaliter ſibi juramento promiſſum quid ſit. Sexto ſubintelligitur in quovis juramento, etiam hæc conditio, ſi res non fuerint notabiliter mutata, poteſt enim eſſe tanta mutatio, ut verifimile non ſit, voluiſſe ſub juramenti obligatione rem etiam taliter mutatam intelligere. Septimo, in reciproco pacto, aut contractu ea etiam conditio intelligitur, ſi pactis ſuis, & promiſſis alter ſteterit, ac fidem ſervaverit; neque enim fidem debeo illi, qui frangit fidem *c. Peruenit 3. h. t. & c. Sicut 29. Eodem.*

SECTIO IV.

An, & quâ ratione Juramentum habeat vim confirmandi pacta, & contractus?

§. I.

An juramentum habeat vim confirmandi contractus, qui, eo ſecluſo, ipſo jure ſunt irriti?

Non poteſt juramentum confirmare contractus jure naturæ irritos (quia verſantur tales contractus circa materiam illicitam jure naturæ) poteſt tamen confirmare eos contractus, qui jure Civili tantum ſunt irriti, aut reſcindi poſſunt, ut non tantum habeant obligationem ex religione, ſed etiam ex juſticia, ſi ſcilicet

nec ex parte contractus, nec ex parte perſonæ, cum qua contrahitur, aliâ turpitudine, nec principaliter turpitudine à jure poſitivo contractus talis ab hoc commune, quia & hic contractus contra bonos mores civiles. *c. Quamvis 18. c. Cum contingat 28. h. t. & c. Quamvis 2. in eodem in 6. & c. Quamvis 1. in 6. in 6. Ut ne ſcilicet in reſtaſis juramentum tale ſit praſtitum, tamen enim dolo etiam extortum juramentum ex virtute religionis lapſum erigendum ſit, ſi ſine diſpendio ſalutari vari poteſt, conſequenter ex clauſula addita reſcè colligitur, aliunde etiam obligationem eſſe, ex juſticia ſcilicet, etiam confirmatur ex *Antheſi. Sacramenta puerum Cod. Si ad verum rationem.* Tales autem contractus, jure Civili ſunt irriti, per juramentum tamen confirmantur, ſunt plures, ſcilicet fundi dotalis, & donatio propter nuptias, contractus matrimonii, per re immobili, vel mobili, quæ ſervari poteſt; donatio inter viros & mulierem, & liberos non emancipatos, renuntiatio filii de non luctuſa do paternæ hæreditati; donatio excedens centum ſolidos, non facta in reſtatione apud Iudicem; promiſſio tuendi certum hæredem, aut non tuendi teſtamentum, quæ promiſſio habet occaſionem captandæ mortis; donatio omnium bonorum; mutatio familiaſ cum renuntiatione Senatû Conſulti Macedoniani; fidejuriſſio mulieris, cum renuntiatione Senatû Conſulti Velleiani; renuntiatio pacti tuendi exceptione non numeratæ per*

niz, promissio pœnz sponsalibus adiectæ & solvendæ à resiliente &c. Si tamen us positivum non tantum contractum, sed etiam adiectum iuramentum irritum reddat, non potest per hoc confirmari contractus, cum iuramentum tale nullam vim obligandi habeat, prout communiter dicuntur, ea iuramenta infirma, & nulla esse, quæ adieciuntur pactis v. g. bono publico repugnantibus, sive quæ adversantur bonis moribus civilibus, cum Republicæ damno, cuiusmodi turpe pactum, & iuramentum ab utroque iure irritum est, si quis puellæ sub iuramento pro nitat matrimonium, si uxor sua moriatur, vel quoddam remittere velit dolum furtum, vel aliam iniuriam, si impostitum committatur.

§. II.

Unde cognosci possit, quando iuramentum habeat vim, confirmandi contractus, vel non, & quos effectus habeat iuramentum confirmatorium contractus?

Non confirmatur iuramento pactum v. g. quod à jure positivo civili etiam, principaliter prohibetur, & irritatur, ob publicam utilitatem, prout jam dictum, cum juri publico, pacta privatorum etiam iuramento confirmata derogare non possint: confirmatur autem pactum v. g. quod quidem prohibitum est, principaliter tamen & directè ob privatam utilitatem paciscentis, etiam si secundariò & indirectè etiam bonum publicum concernat tale pactum, cum quilibet possit renuntiare juri in favorem suum introducto. Quod si tamen in culpabile præjudicium tertii non quidem

Pluring. Compend.

indirectè tantum, sed directè pactum tale v. g. tenderet, non confirmaretur iuramento, cum iuramentum tale esset de re iniqua.

Sunt autem plures effectus iuramenti, quod confirmat pactum v. g. de jure invalidum. Primus, est quoddam ex tali iuramento oritur duplex obligatio, una respectu DEI ex virtute Religionis, altera erga hominem, cum quo pactum initum est ex justitia, vel fidelitate. Secundus est quoddam, si ab alio quam Creditore relaxetur tale iuramentum confirmatorium, maneat tamen obligatio justitiæ, aut fidelitatis erga paciscentem v. g. quia obligatio in tali casu non tantum provenit, ex vi iuramenti, sed ex legis dispositione, pacta talia v. g. iuramento confirmare volentis, si tamen Creditor remittat tale iuramentum in sui favorem præstitum, omnino dissolvitur contractus, vel pactum iuramento confirmatum, quia hic talis, quod pro suo favore pugnat, remittere potest. Tertius effectus est, quoddam iuramentum confirmatorium irrevocabiliter servandum sit, ita, ut non liceat repetere id, quod solutum est. Quartus est, quoddam pariat actionem in iudiciis, quia inducit etiam civilem obligationem, ex qua actio in foro externo oritur. Quintus est, quoddam ordinariè non possit illius relaxatio obtineri, quia cederet talis relaxatio in præjudicium tertii. Sextus est, quoddam transeat talis pacti aut contractus obligatio etiam ad hæredes ad quos iura & onera defuncti transeunt.

§. III.

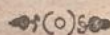
Y y

§. III.

§. III.

An iuramentum habeat vim irritandi, aut confirmandi contractus in totum contra prius iuramentum, illos non celebrandi?

Actus, qui contra prius iuramentum de eo non ponendo fit, est validus, si se cluso iuramento validus esset, cum totam suam vim habeat à libera voluntate ponentis illum, & prius iuramentum de eo non ponendo tantum faciat illicitum, non autem invalidum actum, quamvis periurus hic sit, qui contra prius iuramentum sic agit. Et hinc matrimonium de presenti validum est, contra priora sponsalia iurata contractum; venditio vel donatio facta traditione valida sunt, quamvis prius nec donaturum te, nec venditurum iuraveris; revocatio procuratoris aut testamenti valida est, quamvis prius iuraveris, te non revocaturum. Quod si tamen actus, qui fit contra prius iuramentum, per se & absque iuramento invalidus sit, non confirmatur per tale iuramentum posterius factum, neque enim potest obligare hoc iuramentum posterius, cum faciat perjurii reum iuramentum, sic vinculum esset iniquitatis. Si verò actus qui iurati fuerunt, sint contrarii, tum si prior est invalidus, posterior est in validus, etiam si huic iuramentum accedat, cum hic posterior actus impleri non possit sine iniuria prioris iuramenti.

SECTIO V.

De obligatione & relaxatione Juramenti.

§. I.

An obligatio Juramenti sit personalis, an verò realis? ita ut ad heredes transeat.

Juramentum quia tale, semper personale est ex parte illius, qui iuravit, & ex virtute religionis ad præstandum, quod se obligavit, ita ut illius ex virtute religionis obligatio ad successores, heredes, vel alios, qui non iuraverunt, non transeat, quamvis suo & successorum iuramento nomine iurans aliquid promiserit. Possunt quidem isti nonnunquam obligari ad id præstandum, quod alter iuravit, non tamen obligantur ex vi iuramenti in illo præstiti, (nisi hoc ipsum in se habuerint) sed ex vi pacti (saltem taciti) & iustitia ad idem præstandum obligantur. Sicut enim nemo jurat, nisi sua voluntate, ita nemo alius iuramenti hoc vinculo obligatur, si non ipse etiam idem iuramento promiserit; & quamvis possit iuramentum per Procuratorem præstari, ut patet c. vlti. De iura. calum. in 6. (Quia quis quis facere potest per seipsum, etiam potest per alium. Reg. juris 68. in 6. (modo Procurator speciale mandatum habeat, ad taliter alterius nomine iurandum, & actus talis sit, qui per alium geri possit, non tamen ipse Procurator iuramento obligatur, quod præstitit etiam mandato, & locò alterius, sed ipse principalis.

Ex parte tamen illius, cui præstitum iuramentum

juramentum, reale illud est, ita ut ad hæredes transeat, & si jurans super vivat eum, cui juravit, hæredibus illius solvere teneatur, quod promissit, uti habetur ex l. Si pactum 9. ff. de probat. & ex c. Veritas 14. b. 1. Sicut enim potest se pluribus obligare, ita potest etiam, ex vi juramenti, pluribus esse obligatus, & consequenter etiam successoribus.

§. II.

*Quo, & quomodo possit relaxari
juramentum promissorium homini
præstitum?*

Juramenta homini præstita, si ex parte recipientis juramentum promissorium non sit turpido, nec damnum enorme, aut vis injuste illata juranti restitutionem faciendam imperet, à nemine nisi solo Pontifice, invito eo, cui iuratum est, relaxari possunt. Quia cum per tale iuramentum ius illi, cui iuramentum præstitum est, acquisitum fuerit, consequenter sine iniuria illius auferri hoc illi non potest, nisi à suprema in spiritualibus potestate in causa gravissima, & ob bonum commune, vel ab Ordinatione etiam nonnunquam, si periculum in mora sit, & causa gravissima urgeat. Si tamen ex parte recipientis iuramentum sit turpido, eod quod per vim, dolum, aut metum iniuste incussum extortum illud fuerit, vel sine gravissimo damno & enormi læsione iurantis servari non possit, potest Episcopus vel alii, qui relaxandi iuramenta talia privilegia habent, illud relaxare (quorum nonnunquam etiam

est, in casu dubio declarare, num iuramentum tale obliget) vel petere potest hic, qui iuravit taliter, ut ille ad remittendum iuramentum cogatur, qui tunc piter tale iuramentum extorsit. Si vero penes Episcopum sit, relaxandi iuramenti potestas, & hæc relaxatio tantum petatur pro foro conscientie, tum Episcopus iurantis, iuramentum illud relaxare debet, cuius est vincula conscientie suorum subditorum solvere: sin autem relaxatio talis petatur, ad tollendam omnino etiam in foro externo obligationem, & ad effectum rescindendi omnino contractus v. g. per dolum, vel metum iniustum initi, tum debet ordinariè talis relaxatio fieri ab Episcopo illius, cui iuratum est, quia in tali casu forum Rei, cui iuramentum præstitum est, & qui metum v. g. iniuste incussit, debet sequi Actor, qui petit iuramenti iniquè extorti relaxationem, nisi ille, cui iuratum est, speciali se Episcopo iurantis sponte subiiciat, & sic eius in se iurisdictionem proroget, aut ratione contractus extra Diæcesim initi, aliud luberetur. Seculari tamen Magistratui non facile concedendum, quod directe, & immediatè relaxare iuramenta talia possit, cum iuramentum sit vinculum spirituale, quamvis ob bonum publicum inter Laicos sibi subiectos indiretè hoc nonnunquam possit, remittendo v. g. iuramenti obligationem in vicem illius, cui iuratum est, & hoc remittere debeat.